

літаратуры, кітайскія перакладчыкі яшчэ, несумненна, звернуцца да творчасці Якуба Коласа.

Літаратура

1. 姜椿芳《苏联文艺》的始末 = Цзян, Чуньфан. Дзейнасць [часопіса] «Савецкая літаратура і мастацтва» / Цзян Чуньфан // Элосы вэны. – 1980. – № 2. – С. 138–145.
2. 李明滨中国与俄苏文化交流志上海: 上海人民出版社 = Лі, Мінбінь. Нататкі пра культурны абмен паміж Кітаем і Расіяй, Савецкім саюзам / Лі Мінбінь. – Шанхай: Шанхай жэньмінь чубаньшэ, 1998. – 385 с.
3. 曾思艺俄苏文学及翻译研究北京: 中国社会科学出版社 = Цзэн, Сыі. Даследаванні рускай літаратуры і перакладу / Цзэн Сыі. – Пекін: Чжунго шэхуэй кэсіюэ чубаньшэ, 2011. – 313 с.
4. 信芳姜椿芳: 从《俄国通》到《狄德罗》 = Сінь, Фан. Цзян Чуньфан: ад «русіста» да «Дзідро»/ Сінь Фан // Шанхай цайфэн. – 2011. – № 6. – С. 36–45.
5. 林煌天姜椿芳翻译人生 = Лін, Хуанцян. Перакладчыцкі лёс Цзян Чуньфана / Лін Хуанцян // Чжунго фаньі. – 2008. – № 1. – С. 69–71.
6. 李俊民探寻英雄人物的足迹—谈谈我的文学翻译选题 = Лі, Лянмін. У пошуку слядоў гераічных постацяў – размова пра мой выбар тэмы для літаратурных перакладаў / Лі Лянмін // Чжунго фаньі. – 1984. – № 4. – С. 8–11.
7. Мушынскі, М. Мае каласавіны: з вопыту вывучэння літаратурнай і грамадска-культурнай дзейнасці Якуба Коласа / М. Мушынскі; навук. рэд. М.А. Тычына. – Мінск: Беларуск. навук, 2010. – С. 247.

Людміла Сільнова

Ніна Ватацы як бібліёграф Якуба Коласа

Плэнная бібліяграфічная дзейнасць Н.Б. Ватацы працягвалася больш за 60 гадоў. Многія з яе бібліяграфічных прац сталі знамянальнымі вехамі ў гісторыі нацыянальнай бібліяграфіі.

Сярод кніг, якія пасля вайны вярталіся ў фонды і праходзілі праз рукі Ніны Барысаўны Ватацы, апісваліся зноўку для новых каталогаў і картатэк, былі і выданні Якуба Коласа.

Са справаздачы аддзела беларускай літаратуры і бібліяграфіі за 1946 г.: «Обработкой новых книг и библиографическими

справкамі занималась Ватаці Н.Б.» [5] З усёй упэўненасцю можна сцвярджаць, што Н.Б. Ватацы – не толькі, як усе ведаюць, знакаміты бібліёграф Максіма Багдановіча, але і Якуба Коласа. Ніжэй мы падаем спіс публікацый і асобных выданняў своеасаблівай «Каласіяны» Ніны Ватацы, складзены намі ў храналагічным парадку (з сучаснымі шыфрамi Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі).

«Каласіяна» Ніны Ватацы

(Спіс асобных публікацый Ніны Ватацы пра Якуба Коласа)

1. Два дакументы аб дзейнасці Якуба Коласа / Н. Ватацы // Беларусь. – 1947. – № 1. – С. 64. (ЗОК242)

2. Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч): да 70-годдзя з дня нараджэння: бібліяграфічны даведнік / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У.І. Леніна; [склала Н.Б. Ватацы; рэдактар В.В. Барысенка]. – Мінск: Выдавецтва АН БССР, 1952. – 71, [2] с.: партр. (БА35993*1БА286364)

3. Якуб Колас (Константин Михайлович Мицкевич): к 70-летию со дня рождения: краткий указатель литературы / Государственная библиотека СССР им. В.И. Ленина, Государственная библиотека БССР им. В.И. Ленина; [составила Н.Б. Ватацы]. – Москва: [б. и.], 1952. – 54, [2] с., [1] л. портр. (БА36282*БА36283)

4. На мовах народаў свету / Н. Ватацы // Літаратура і мастацтва. – 1956. – 15 верас. Аб перакладах твораў Якуба Коласа. (4Н//334)

5. Якуб Колас: да 75-годдзя з дня нараджэння: бібліяграфічная памятка / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У.І. Леніна; [склала Н.Б. Ватацы; рэдактар С.Г. Анісаў]. – Мінск: Выдавецтва ЦК КП Беларусі, 1957. – 56, [1] с.: партр. – (Пісьменнікі БССР). (БА52745*БА52746)

6. Якуб Колас: памятка чытацелю / Н.Б. Ватацы; Государственная библиотека СССР имени В.И. Ленина, Государственная библиотека БССР имени В.И. Ленина. – Москва: [б. и.], 1957. – 24, [2] с., [1] л. портр. (БА53057)

7. Даты жыцця і творчасці Якуба Коласа / склала Н.Б. Ватацы // Якуб Колас: жыццё і творчасць: альбом / [складальнік Ю. Пшыркоў]. – Мінск, 1959. – С. 183–191. (Ба61361К*Ба61362К*Ба61933К)

8. Якуб Колас: да 80-годдзя з дня нараджэння: бібліяграфічны даведнік / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У.І. Леніна, Літаратурны музей Якуба Коласа АН БССР; [склалі: Н.Б. Ватацы, М. Пратасевіч, М. Базарэвіч]. – Мінск: [б. в.], 1962. – 186 с., [7] л. іл., факсім. (БА75985)

9. На разных языках / Н. Ватацы // Сельская газета. – 1962. – 3 нояб. Об издании произведений Якуба Коласа. (4Н//586)

10. На розных мовах / Н. Ватацы // Голас Радзімы. – 1962. – Лістап. (№ 89). Аб выданні твораў Якуба Коласа. (4Н//157)

11. Гучаць на розных мовах / Н. Ватацы // Голас Радзімы. – 1972. – Лістап. (№ 46). – С. 5. Разглядаюцца творы Якуба Коласа. (4Н//157)

12. Гучаць яго творы на розных мовах / Н. Ватацы // Звязда. – 1972. – 3 лістап. Да 90-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа. (4Н//245)

13. Якуб Колас : да 100-годдзя з дня нараджэння: біябібліяграфічны паказальнік / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У.І. Леніна, Літаратурны музей Якуба Коласа; [склалі: Н.Б. Ватацы і інш.]. – Мінск: Дзяржбібліятэка БССР, 1983. – 422 с.: іл., партр. (БА188555*БА187929)

(Склала Л.Д. Сільнова)

Згадваецца імя Якуба Коласа, пералічваюцца яго творы, разглядаецца яго творчасць таксама і ў іншых бібліяграфічных выданнях шырокай тэматыкі, да выхаду якіх спрычынілася Н. Ватацы. Напрыклад, у «Мастацкай літаратуры Савецкай Беларусі», у двухтомніку «Беларуская драматургія» і ў многіх іншых. Асабліва рэзанансным сталася наступнае выданне з удзелам вопытнага ўжо тады эксперта па беларускай дарэвалюцыйнай літаратуры Н. Ватацы (у тым ліку ў публікацыях твораў Якуба Коласа). Падаем поўнае яго апісанне:

Кніга Беларусі (1517–1917) = Книга Белоруссии (1517–1917): зводны каталог / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна, Беларуская Савецкая Энцыклапедыя; [складальнікі: Г. Я. Галенчанка, Т. В. Непарожная, Т. К. Радзевіч; навуковыя рэдактары: С. Х. Александровіч, Н. Б. Ватацы, І. П. Хаўратовіч]. – Мінск: БелСЭ, 1986. – 614, [1] с., [12] л. іл. (БА206784*БА207078)

У гэтым зводным каталогу Н. Ватацы выступае не толькі як навуковы рэдактар, але і як аўтар прадмовы да аднаго з раздзелаў, дзе ў алфавітным парадку падаюцца першыя друкаваныя кнігі на беларускай мове, часта з роспісам зместу зборнікаў і альманахаў, анатацыямі. Тэкст прадмовы Н. Ватацы пададзены паралельна на беларускай і рускай мовах: «Выданны на беларускай мове, XIX – пачатак XX ст. – Издания на белорусском языке, XIX – начало XX в.», што пашырае кола карыстальнікаў гэтага выдання.

Можна вобразна сказаць, што пададзены намі вышэй нумараваны спіс з дадаткамі – сам нібыта важкі спелы «колас», з якога сыплюцца на далонь, рассыпаюцца па іншых выданнях, «зярняты»... А ўклад Н. Ватацы ў малавядомую дарэвалюцыйную «Каласіяну», асабліва віленскага перыяду, які яна добра ведала – і з уласнага досведу, і дзякуючы даўнім сувязям з літоўскімі калегамі, – проста неацэнны.

Каментуючы «Каласіяну» Н. Ватацы, варта дадаць, што, па меркаванні бібліяёграфічна-спецыялістаў, Ніна Барысаўна надавала ўвагі традыцыйным «памяткам чытача», «рэкамендацыйным даведнікам» і «бібліяграфічным паказальнікам» нашмат больш, чым патрабаваў гэты сціплы бібліятэчны жанр. Да прыкладу, разгледзім уважліва пазіцыю пад нумарам 5 у гэтым складзеным спісе. Перад намі колішняе юбілейнае выданне: Якуб Колас: да 75-годдзя з дня нараджэння: бібліяграфічная памятка / Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У.І. Леніна; [склала Н.Б. Ватацы; рэдактар С.Г. Анісаў]. – Мінск: Выдавецтва ЦК КП Беларусі, 1957. – 56, [1] с.: партр. – (Пісьменнікі БССР). (БА52745*БА52746). На чыстай старонцы перад партрэтам юбіляра змешчаны верш самога Коласа:

Дзень наш сённешні – прасторны,
 Зорны шлях прыгожай былі,
 Тая казка, аб каторай
 Людзі толькі цьмяна снілі.
 (Якуб Колас – Янку Купалу)

Н. Ватацы напісала для гэтага выдання прадмову, біяграфічную даведку, зрабіла бібліяграфічны агляд. Увогуле, змест сціплай бібліяграфічнай памяткі прадстаўлены даволі сістэмна, шматузроўнева, пра што сведчыць яго апошняя старонка са зместам:

Прадмова; Біяграфічная даведка; Творы Якуба Коласа (бібліяграфічны агляд); Кнігі Я. Коласа (спіс выданняў); Кнігі Я. Коласа для дзяцей (спіс выданняў); Творы Я. Коласа ў перакладзе на рускую мову (спіс выданняў); Літаратура аб жыцці і творчасці Я. Коласа: 1. Кнігі. 2. Агульныя артыкулы. 3. Артыкулы, прысвечаныя асобным творам. 4. Артыкулы аб ролі творчасці Я. Коласа ў развіцці беларускай літаратурнай мовы. 5. Метадычная літаратура ў дапамогу настаўніку. 6. Бібліяграфія твораў Я. Коласа.

Невялікі тэкст пазіцыі пад нумарам 4 са спісу «Каласіяны» Н. Ватацы (нататкі ў газеце «ЛіМ» за 1956 г.) мы прыводзім поўнаасцю. Ён яркава характарызуе, з аднаго боку, папулярнасць твораў Якуба Коласа ў пачатку і сярэдзіне ХХ ст., а з іншага боку – карпатлівую працу Коласавага бібліёграфа Н. Ватацы. Тагачасная арфаграфія тэксту захаваная.

На мовах свету

Паводле дадзеных Кніжнай палаты БССР, рознымі дарэвалюцыйнымі беларускімі выдавецтвамі было выдадзена дзевяць невялікіх кніжак Якуба Коласа ў колькасці 29.000 экзemplяраў.

Першае савецкае выданне твораў Якуба Коласа «Сцэннічныя творы» было ажыццёўлена ў 1917 годзе. З 1917 па 1956 гг. у СССР выпушчана 147 кніг пісьменніка ў колькасці 1.631.000 экзemplяраў на дзесяці мовах. Кнігі паэта выдаваліся на рускай,

української, таджыксай, казахсай, узбексай, туркменсай, фінсай, польсай і яўрэйсай мовах.

Толькі ў 1956 г. выдадзены тры кнігі Якуба Коласа ў перакладах: «Дзед Талаш» – на таджыксай, «Вершы» – на казахсай і «У палескай глушы» – на фінсай мовах. Акрамя гэтага, творы паэта друкаваліся ў шматлікіх анталогіях і зборніках, а таксама ў перыядычных выданнях братніх рэспублік.

У перакладзе на рускую мову да 1956 г. выдадзена 38 кніг у колькасці 780 тыс. экзэмпляраў. Над перакладам твораў Якуба Коласа на рускую мову працавала звыш 50 аўтараў, сярод іх – В. Брусаў, М. Ісакоўскі, А. Пракоф'еў і інш. У 1951–1952 гг. выпушчана чытырохтомнае выданне твораў паэта на рускай мове. Творы Якуба Коласа, прасякнутыя ідэямі міру і дружбы паміж народамі, шырока перакладаюцца на замежныя мовы. Асобнымі выданнямі ў Варшаве выйшлі аповесці «У палескай глушы» і «Дрыгва». Штогод пераклады твораў паэта друкуюцца на старонках замежнага перыядычнага друку. Толькі ў 1949–1955 гг. творы Якуба Коласа друкаваліся ў наступных выданнях: на польсай мове ў газетах «*Нова культура*», «*Трыбуна люду*» і «*Штандар млодых*», у часопісах «*Пшыязнь*», «*Літэратура радзецка*»; на чэшсай мове ў газеце «*Літэратурні новіны*» і часопісах «*Нові жыват*», «*Прага – Масква*» і «*Свет совету*»; на румынскай мове ў газетах «*Рамыніа ліберэ*» і «*Кантэмпаранул*» («*Сучаснік*»); на балгарсай мове ў газетах «*Літэратурэн фронт*» і «*Работнічэско дзело*, у часопісе «*Българо-сьветска дружба*».

Акрамя гэтага, пераклады твораў Я. Коласа друкаваліся на нямецкай, албансай, англійсай, французсай, іспансай мовах.

Н. Ватацы

Кнігі з былой асабістай бібліятэкі Н. Ватацы сёння захоўваюцца ў кнігасховішчы НББ: крыху пажоўкля, з дароўнымі аўтографамі пісьменнікаў, з маргіналіямі і праўкамі, зробленымі па-жаночы круглым, «зярністым» почыркам сваёй былой уладальніцы.

Так, да прыкладу, у адным экзэмпляры знакамітага выдання Н. Ватацы «Максім Багдановіч: паказальнік твораў, аўтографу і крытычнай літаратуры» (Мінск, 1977) у паказальніках шматкроць упамінаецца Якуб Колас [1]. Але не толькі гэтым экзэмпляр цікавы для нас – пераплаценым лёсаў і бібліяграфічных згадак Багдановіча і Коласа. Гэта асобнік, пад расстановачным шыфрам БА150762, – з бібліятэкі Ватацы: ён з яе асабістым роспісам і праўкамі, дадаткамі новых пазіцый. Так на с. 48 праўка, зробленая ўпэўненай рукой даследчыцы: [пазіцыя] 213. Колас Я. Выдатны (выпраўлена на «Выдатнейшы». – Л.С.) паэт і крытык: [Да 30-годдзя з дня смерці М. Багдановіча]. – «Літ. і мастацтва», Мн., 1947, 24 мая; у кн.: Колас Я. Публіцыстычныя і крытычныя артыкулы. Мн., 1957, с. 241–242; Колас Я. Зб. тв. Т. XI. Публіцыстычныя артыкулы. 1906–1956. Мн., 1964, с. 321–322.)

Захоўваюцца ў НББ таксама рэдкае першае (1926) і другое (1928) выданні знакамітых «Казак жыцця» Якуба Коласа. Некалі, у 1939 г., у лісце да Юльяна Пшыркова Якуб Колас прызнаваўся, што з усіх сваіх твораў самымі лепшымі лічыць «Новую зямлю», «Сымона-музыку» і вельмі высока цэніць «Казкі жыцця» – мініяцюрныя алегарычныя прытчы, якія пісаў, па сутнасці, некалькі дзесяцігоддзяў (гл.: Польша, 1967, № 6, с. 151).

Вось апісанні гэтых коласавых выданняў ува ўсёй раскошы іх экзэмплярнай прысутнасці ў НББ (па тры асобнікі, з розных крыніц):

БА4051*БА4052*БА85832

Колас, Якуб (паэт; 1882–1956).

Казкі жыцця : Апавяданні / Якуб Колас. — Мінск : Дзяржвыд Беларусі, 1926. – 74 с.

БА4399*БА4400*БА216506

Колас, Якуб (паэт; 1882–1956).

Казкі жыцця : Апавяданні / Тарас Гушча (Якуб Колас). – 2-е выд., дап. – Мінск : Белдзяржвыд, 1928. – 133 с.

На тытульным лісце аднаго з экзэмпляраў першага выдання казак (БА4052) стаіць некалькі цікавых штампаў і пячатак: «Менскае Беларускае Педвучылішча. Бібліатэка», «Менскі пед. тэхнікум. Бібліатэка», «Дзяржаўная бібліятэка БССР імені Леніна». Відаць, трапіў ён да нас адтуль. На ім шмат падкрэсліванняў у тэксце казак і самім змесце, значкі, невялікія маргіналіі.

Паводле ўспамінаў Максіма Лужаніна, «тады ў тэхнікуме пісалася многа вершаў. Народны паэт Беларусі Якуб Колас выкладаў на старэйшых курсах і заўсёды прыслухоўваўся да свежых паэтычных галасоў» [2]. «Тут займаліся Андрэй Александровіч, Пятро Глебка, Максім Лужанін і многа іншых студэнтаў, якія сталі пасля дзеячамі беларускай культуры. Методыку роднай мовы выкладаў Якуб Колас» [2]. Гэтыя матэрыялы сабраліся ў адзін зборнік: «Голас вясны далёкай...», складальнікамі якога сталі Н.Б. Ватацы і Я.І. Садоўскі.

Нас зацікавіў таксама экзэмпляр выдання 1928 г. пад шыфрам БА4400. Ён утрымлівае шмат правак, зробленых... Коласам? Ці Ватацы? Іншай асобай?

Мы бачым красамоўнае выпраўленне аднаго друкаванага слова ў вершы аўтара «Замест прадмовы»: «Не ў аднэй толькі людзкай душы // Зерне ёсць хараства – // Аб ёй (выпраўлена фіялетавым чарнілам на «ім». – *Л.С.*) казку складае ў цішы // Колас нівы, трава...»

На с. 28 у казцы «Зло – не заўсёды зло» простым алоўкам падкрэслены словы: «Жалудок хаваўся ў цяньку [густых лістоў], як пан пад парасонам...» А трохі ніжэй падкрэслена сентэнцыя Коласа: «[калі] гэтае дабро цэлы век астаецца бяз усякай зьмены, то яно лёгка перастае быць дабром». Побач – маргіналіі простым алоўкам: «зн. адзінай меркі дабра няма; паняцце дабра ёсць з’ява (падкрэслена аўтарам надпісу. – *Л.С.*) адносная».

Экзэмпляр вызначаюць частыя выдзяленні тых ці іншых сказаў, пыталнікі, «птушкі» рознымі чарніламі і алоўкам...

На тытульным лісце паўкруглая пячатка: «Рабочы Факультэт Беларускага Дзярж. Унівэрсытэту. Бібліатэка». Потым – даваенныя пячаткі нашай бібліятэкі. Экзэмпляр з

кішэнькай на форзацы і папераджальным надпісам на ёй: «Зьвярніце кнігу не пазьней паказанага тут тэрміну» (на жаль, пустая; хоць бываюць у такіх кішэньках лісткі з даваеннымі датамі і пералікам прозвішчаў).

Беларускі даследчык А. Майхровіч называе «Казкі жыцця» «далейшым развіццём фальклорных традыцый у творчасці Якуба Коласа». «Лірычны герой твораў Якуба Коласа заўсёды глядзіць на прыроду вачыма дзіцяці» [цыт. па: 4].

У архіўным фондзе асабістага паходжання Н. Ватацы ў НББ захоўваюцца цікавыя дакументы і рукапісы. Сярод іх мы знайшлі адзін дакумент: алегарычна-філасофскі тэкст на сямі старонках паперы фармату А4; тэкст напісаны ад рукі, вельмі буйнымі літарамі, на кожнай старонцы па некалькі сказаў (у Ніны Барысаўны пад канец жыцця пагоршыўся зрок). Гэта знаходка ў нечым вельмі падобная па жанры да казак жыцця Якуба Коласа. Перад вамі **першапублікацыя дакумента** з захаваннем арфаграфічных, лексічных абмылак аўтаркі і іншых асаблівасцей чарнавых запісаў чалавека немаладога веку, якой была тады Н. Ватацы. Мяркуецца, гэта яе ўласнае апавяданне, напісанае каля 1990 г. Яно не мае назвы (у электронным каталогу пададзена: Апавяданні без назвы. Аўтар Н.Б. Ватацы. — [Б. м.], 1990. — [4] л.) Шыфр: 30Н//634(026). Але, мяркуючы, гэта «апавяданне» можна было б назваць «Зло — не заўсёды зло» або «Чыя праўда?» Вось яго тэкст (пададзены з захаваннем аўтарскага правапісу):

«Было лета. Ззяла сонца.

Я ўвайшла з плошчы перамогі ў парк імя Максіма Горкага.

У парку ў нядзелю было людна. Дзеткі на трохколавых веласіпехах і дзіцячых аўтамабілях запаланілі ўсю пляцоўку каля ўвахода ў парк. Бацькі і дзяды назіралі за малымі, седзючы на лаўках.

Раптам дзіцячы вясёлы гоман перапыніў гістошны крык дзіцяці: «Кінь, кін, кінь, драпежніца, кінь!» Ад ракі ляцела чайка і несла ў клюве рыбіну. Ляцела нізка, яшчэ не набраўшы высату, ад ракі, якая была побач.

А хлопчык істошна крычаў: “Кінь, драпежніца, кінь!” І здарылася неверагоднае... Ці рыбіна была занадта вялікая для птушкі, ці спужеў чайку істошны зык малога, але яна упусціла рыбіну. Хлопчык хутка падбег да трапечунай на асфальце істоце, ухавіў рыбу за хвост і пабег да Свіслачы. Хлопчык быў такі узбуджаны і радасны. “Паплыла, паплыла...” расказваў ён дзецям і дарослым, якія акружылі яго.

Блакiтныя, як неба, вочы малога ззялі шчасцем.

Прайшло многа год, але забыць гэтага крыка ад самага дзіцячага сэрца “кінь” не магу.

Аднойчы завіталі да мяне ў госці былыя мае супрацоўнікі. Неяк у гутарцы узгадала эпізод з чайкай і хлопчыкам. Калі я скончыла гаварыць, адна жанчына сказала: “Шкада яе”.

Каго, запыталася я.

Канешна, птушку. Яна ж несла абед сваім дзеткам.

Хлопчык быў шчаслівы, калі уратаваў “залатую рыбку”. Сталая жанчына-маці пашкадавала драпежную птушку чайку.

Адзінага шчасця няма ні ў прыродзе, ні ў чалавека. Людзі з’яўляюцца часткаю прыроды і падпарадкоўваюцца яе законам.

Адзінага шчасця, як і адзінае праўды, на свеце ніколі не будзе. Але мара аб роўнасці людзей будзе існаваць жыць [у] чалавецтва, пакуль жыве на зямлі чалавек».

Эпізод з жыцця, убачаны вачыма дзіцяці, назіральніцы-бабулі, старонняй жанчынай-маці...

Канцоўка вельмі нагадвае маргіналіі да адной з казак жыцця Якуба Коласа, пра якую мы пісалі вышэй, а менавіта «Зло – не заўсёды зло».

Вяўляючы сутнасць такіх праявістых, крыху наіўных мініяцюр, В. Жураўлёў піша: «У сваіх алегарычных апавяданнях Якуб Колас не спяшаецца рабіць крытычныя ці асуджальныя закіды ў адрас персанажаў, якія пэўны час падпалі пад уплыў памылковых вонкавых сіл і настройваліся на ілюзорную, утапічную мадэль ідэалу. Пісьменнік, трэба меркаваць, улічыў, што *заўтрашні* дзень, а тым болей аддаленая ад бягучай сучаснасці жыццёвая перспектыва была і надалей шмат у чым будзе заставацца для людзей загадкай, terra incognita і прыносіць

ім шэраг нечаканых і далёка не заўсёды прыемных “сюрпрызаў”. Бо ідэал, як духоўна інтэлектуальная з’ява, паводле разважанняў аўтара, адначасна знаходзіцца і выяўляе сваю сутнасць у двух вымярэннях – у межах адноснай стабільнасці і няспыннага, зменлівага руху» [3].

М. Мушынінкі піша пра Якуба Коласа нібыта і пра пісьменніцу Н. Ватацы: «...Пісьменнік не зводзіць сэнс алегарычнага твора да банальных павучанняў, спрошчаных маралізатарскіх сентэнцый, наказаў эталагічнага характару. Ён выступае ў ролі мудрага, разважлівага суразмоўцы, які верыць у свайго чытача, у яго высокія інтэлектуальныя здольнасці, спадзяецца на ўзаемнае паразуменне. І таму маральныя пастулаты, філасофскія максімы, якія гучаць у “казках”, не ўспрымаюцца як навязванне чужых думак. Пісьменнік хоча, каб чытач самастойна спасціг іх сэнс...» [6].

І сапраўды, здаецца, у наш час запанавала нібыта рацыянальнае мысленне. Але паралельна квітнее і мысленне міфалагічнае, жывое, вобразнае, трапяткое, неадназначнае, як гэта вельмі адчуваў і Якуб Колас.

Літаратура

1. Ватацы, Н.Б. Максім Багдановіч: паказальнік выданняў, аўтографу і крытычнай літаратуры / складальнік Н.Б. Ватацы. – Мінск, 1977. – С. 101–107.
2. Голас вясны далёкай: Паўлюк Трус ва ўспамінах, лістах, артыкулах, вершах / склад. Н.Б. Ватацы, Я.І. Садоўскі. – Мінск, 1994. – С. 36.
3. Жураўлёў, В.П. Пошукі ідэала будучыні ў «Казках жыцця» Якуба Коласа // Янка Купала і Якуб Колас у сістэме дзяржаўна-культурных і духоўна-эстэтычных прыярытэтаў XXI стагоддзя : матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі (Мінск, 26–27 верасня 2007 г.) / Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі. – Мінск: Права і эканоміка, 2007. – С. 158–159.
4. Каласавіны. Якуб Колас і яго сучаснікі: да вывучэння беларускіх і іншанацыянальных літаратурных і культурных узаемасувязей : матэрыялы XXIV навуковай канферэнцыі, прысвечанай 50-годдзю з дня адкрыцця Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, Мінск, 3 лістапада 2009 г. / [складальнікі: З.М. Камароўская, Г.І. Зайцава]. – Мінск : Выдавецкі цэнтр Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, 2010. – С. 71.
5. Лефта (Мигель), Б.М. В первые послевоенные годы // С любовью о библиотеке: история библиотеки в воспоминаниях / Нац. библиотека

Беларуси; авт.-сост. Л.М. Михальчук и Л.И. Курилина. – Минск, 2002. – С. 45–48.

6. Мушынскі, М. Свайму часу і вечнасці: прадмова. // У кн.: Колас, Якуб. Збор твораў. У 12 т. Т. 1. – Мінск: Беларуская навука, 2007. – С. 25.

Клаўдзія Казыра

Творчыя стасункі Якуба Коласа і Мікалая Багданава

Да нядаўняга часу асоба Мікалая Мікалаевіча Багданава як перакладчыка на рускую мову творчай спадчыны Якуба Коласа была невядомай. І не толькі шырокаму колу чытачоў, але нават і даследчыкам ягонай творчасці.

Упершыню прозвішча Багданава (без імя і імя па бацьку) згадваецца ў лісце Якуба Коласа ад 13 чэрвеня 1937 г. да вядомага рускага паэта, перакладчыка Сяргея Гарадзецкага. У 1966 г. супрацоўніца Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва Клара Некраш апублікавала лісты («Якуб Колас – Сергею Городецкому. Письма разных лет». – Часоп. «Неман», № 9, с. 119–155) і прозвішча Багданава пракаментавала як *Богданов Н.В. – переводчик пьесы «Вайна вайне» (вышла в издательстве «Искусство»), прыняўшы рускага пісьменніка, празаіка, сцэнарыста і рэжысёра Мікалая Уладзіміравіча Багданава (1906–1989)⁶ за М.М. Багданава.*

Гэта прыкрая недакладнасць, на жаль, перайшла і ў Збор твораў Якуба Коласа ў 14-ці тамах: *Багданаў Мікалай Уладзіміравіч (н. 1906) – рускі савецкі пісьменнік, перакладчык*

⁶ Багданаў Мікалай Уладзіміравіч (5.03.1906 – 21.11.1989) родам з Тамбоўскай губерні, у 1923 г. паступіў у Маскоўскі вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя В.Я. Брусава. Працаваў у часопісе «Пионер». У гады фінскай вайны быў карэспандэнтам армейскай газеты «Ленинский путь». Аўтар прадмовы да кнігі Н. Крупскай «Письма пионерам», кнігі «Один из первых», «Партия свободных ребят», «Чудесники», «Когда я был вожатым», «Боевые друзья», «Рассказы о войне» і інш.